

-
- ☞ Námiетка proti zmenkovému platobnému rozkazu, že žalovaný nič žalobcovi nedlhuje

§ 17 ZZaŠ

Námietky založené na čl. I § 17 Zmenkového a šekového zákona, aj keď sú dôvodné, sú len obrannou dlžníka proti povinnosti zmenku zaplatiť. Treba súhlasiť s tým, že takéto námietky nevedú k neplatnosti zmenky. Tu však treba uviesť, že podľa čl. I § 17 Zmenkového a šekového zákona sú medzi prvým majiteľom zmenky a vystaviteľom prípustné námietky vyplývajúce z mimozmenkových vzťahov súvisiacich s danou zmenkou (tzv. kauzálne námietky). Tzv. relatívne námietky môžu byť vo vzťahu k veriteľovi, voči ktorému vznikli, uplatnené a jednou z takýchto námietok je aj námiетка neexistencie dlhu alebo dôvodu vystavenia zmenky. V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje na rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo 6. marca 2001, sp. zn. 9 Cmo 533/00, podľa ktorého námiетка proti zmenkovému platobnému rozkazu, že žalovaný nič žalobcovi nedlhuje, nie je námietkou, ktorá by v zmysle čl. I § 17 Zákona zmenkového a šekového zbavovala zmenkového dlžníka jeho povinnosti zaplatiť zmenku. Tvrdenie, že žalovaný žalobcovi nič nedlhuje, môže byť relevantné len v spojení s tvrdeným zánikom dohodnutého dôvodu vystavenia zmenky, ktorý musí byť obsiahnutý tiež v námietskach podaných proti zmenkovému platobnému rozkazu. Takýto dôvod jednak neexistencie dlhu, ale aj zánik dohodnutého dôvodu vystavenia zmenky bol v námietskach žalovaného tvrdený a žalobca v námietkovom konaní práve pre svoju nečinnosť toto tvrdenie žalovaného nevyvrátil.

(rozsudok Krajského súdu v Prešove z 22. januára 2015, sp. zn. 3 Co Zm 18/2014)

- ☞ Neexistencia záväzku zo zmenky ako procesná obrana

§ 17 ZZaŠ

Skutočnosť, že ide o platobnú zmenku (zmenku „pro soluto“), bez ďalšieho nevyklučuje, aby sa zmenkový dlžník, ktorému svedčia vo vzťahu k majiteľovi zmenky kauzálne námietky, ubránil povinnosti zaplatiť zmenku (preukázanú) námietkou, že pohľadávka veriteľa, ktorá mala odovzdaním zmenky zaniknúť, nikdy nevznikla, poprípade (inak) zanikla.

(rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 27. februára 2014, sp. zn. 29 Cdo 1363/2011)

Z odôvodnenia:

Ak ide (ako v posudzovanom prípade) o zmenku na platenie (o zmenku „pro soluto“), bude okruh do úvahy prichádzajúcich kauzálnych námietok (majúcich pôvod v právnom pomere účastníkov, ktorý bol podkladom pre vystavenie zmenky), ktorými sa môže dlžník brániť povinnosti zmenku zaplatiť, z povahy veci značne obmedzený. Dohodou medzi veriteľom a dlžníkom o nahradení pôvodného záväzku záväzkom zmenkovým, ktorá má účinky tzv. privatívnej novácie (porov. § 570 OZ), totiž dochádza k zániku doterajšieho záväzku dlžníka (odovzdaním zmenky veriteľovi dlh vyplývajúci z kauzálneho vzťahu zanikne) a vzťah medzi veriteľom a dlžníkom je naďalej už len vzťahom zmenkovým. Zmenka z tohto pohľadu vskutku plní, ako vyvodzuje odvolací súd, podobné funkcie ako peniaze (zmenka je na základe dohody zmluvných strán „privátnym platidlom“, ktorého odovzdaním nastáva obdobná situácia, ako keby bola na pohľadávka veriteľa zaplatená skutočnými peniazmi). Prípadné námietky týkajúce sa nahradzovaného kauzálneho záväzku preto už dlžník (ak dôjde odovzdaním zmenky skutočne k zániku doterajšieho záväzku) nebude môcť na svoju obranu proti povinnosti zaplatiť zmenkovú pohľadávku použiť.

Záver odvolacieho súdu, podľa ktorého potom nemôže mať – s ohľadom na skôr uvedené – vplyv na platobnú povinnosť dlžníka zo zmenky ani skutočnosť, že pôvodný peňažný záväzok „zaplatený“ zmenkou nikdy nevznikol, prípadne právny dôvod vzniku takéhoto záväzku dodatočne odpadol, však už podľa presvedčenia najvyššieho súdu správny nie je.

V právnej teórii ani v súdnej praxi nie je pochyb o tom, že dohodu o privatívnej novácii možno (s účinkami predvídanými ustanovením § 570 ods. 1 OZ) uzavrieť len za podmienky, že pôvodný záväzok, ktorý má byť nahradený novým záväzkom, je platný. Novácia sa nemôže týkať záväzku absolútne neplatného alebo záväzku, ktorý už zanikol (porov. v právnej teórii napr. Slivka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. *Občiansky zákonník II. § 460 až 880. Komentár*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1674, v judikatúre potom rozsudok najvyššieho súdu z 22. júna 2004, sp. zn. 29 Odo 1019/2003, uverejnený v časopise *Súdny judikatúra* číslo 8, ročník 2004, pod číslom 147). Inak povedané, uzatvorenie dohody o privatívnej novácii predpokladá existujúci dlh, ktorý má byť takou dohodou nahradený; ak neexistoval doterajší záväzok, nemôže byť dohodou o privatívnej novácii založený ani záväzok nový (z ničoho nemôže nič vzniknúť).

Uvedené závery sa pritom plne presadia tiež v prípade dohody o platení zmenkou (u zmenky danej „pro soluto“). Ak neexistuje záväzok dlžníka, ktorý by mal byť podľa dohody zmluvných strán nahradený záväzkom zo zmenky (napr. preto, že „doterajší“ záväzok vôbec nevznikol, prípadne už zanikol), nemôže ani

uzatvorená dohoda o platení zmenkou vyvolať zamýšľané právne účinky (odovzdaním zmenky nemôže dôjsť ani k zániku záväzku, ktorý neexistoval, ani k jeho nahradenie záväzkom zmenkovým). Ak nastane takáto situácia, je zmenkový veriteľ – pri absencii odlišnej dohody zmluvných strán, ktorá by veriteľovi umožňovala si zmenku (aj cez uvedené okolnosti) ponechať a voči dlžníkovi uplatniť – povinný zmenku, ktorú dostal, aby uspokojil neexistujúce pohľadávky, vrátiť späť dlžníkovi. Iné právo, ako požadovať vrátenie zmenky, dlžník – ak nebola zmenka doteraz zaplatená – zjavne nemá, keď s výnimkou samotnej zmenkovej listiny dlžník veriteľovi žiadne iné plnenie, ktorého vydanie by mohol po veriteľovi požadovať, neposkytol.

Ak veriteľ uvedeným spôsobom nepostupuje a práva zo zmenky voči dlžníkovi napriek tomu uplatní, môže sa zmenkový dlžník brániť povinnosti zmenku zaplatiť námietkou, že zmenka bola odovzdaná veriteľmi ako „náhrada“ jeho inej pohľadávky (t. j. že zmenkou mala byť „zaplatená“ iná pohľadávka), pričom k naplneniu dohodnutého dôvodu odovzdania zmenky nedošlo. O tom, že ide o výnimku vychádzajúcu z vlastných vzťahov dlžníka a veriteľa, majúcu základ v právnom pomere účastníkov, ktorý bol podkladom (dôvodom) pre vystavenie (a odovzdanie) zmenky, a že uplatneniu takejto námietky (všeobecne vzaté) nič nebráni, najvyšší súd pochybnosti nemá.

Inak povedané, skutočnosť, že ide v pomeroch danej veci o platobnú zmenku (zmenku „pro soluto“), bez ďalšieho nevyučuje, aby sa zmenkový dlžník, ktorému svedčia vo vzťahu k majiteľovi zmenky kauzálne námietky, ubránil povinnosti zaplatiť zmenku (preukázanú) námietkou, že pohľadávka veriteľa, ktorá mala odovzdaním zmenky zaniknúť, nikdy nevznikla, poprípade (inak) zanikla. Ak uplatní takú obranu žalovaný zmenkový dlžník vo včas podaných námietkach proti zmenkovému platobnému rozkazu (kvôli splneniu požiadaviek na riadne odôvodnenie námietok v zmysle ustanovenia § 175 ods. 1 a 4 OSŘ), je povinnosťou súdu sa takou námietkou vecne zaoberať.

A ešte inak, ak smerovala vskutku vôľa veriteľa a dlžníka k tomu, že zmenkou dlžník „zaplatí“ inú (kauzálnu) pohľadávku a následne vyjde najavo, že táto pohľadávka nevznikla, poprípade v dobe po odovzdaní zmenky napr. v dôsledku odstúpenia od zmluvy, na základe ktorej pôvodne vznikla, zanikla [bez ohľadu na to, či s účinkami ex tunc (§ 48 ods. 2 OZ) alebo ex nunc (§ 349 ods. 1 OBZ)], a stranám zmluvy (veriteľovi a dlžníkovi) vznikla povinnosť vrátiť si poskytnuté plnenia [§ 451 a § 457 OZ, respektíve § 351 ods. 2 OBZ], potom skutočnosť, že veriteľ túto povinnosť porušil a zmenku dlžníkovi „nevrátil“, nemôže „založiť“ povinnosť dlžníka zmenku zaplatiť.

☞ **Námiety proti zmenkovému platobnému rozkazu ako následok jeho zrušenie**

§ 175 OSP

Zmenkové konanie je zvláštnym typom konania, ktorého charakter je daný predovšetkým jeho špecifickým predmetom, ktorým sú nároky zo zmienek. V ustanovení § 175 OSP je zakotvená osobitná úprava štruktúry konania, podmienok konania a foriem rozhodovania. Ide o konanie skrátané, v ktorom možno uplatňovať len nároky zo zmenkových záväzkov, ktoré majú zvláštny nesporný, abstraktný a priamy charakter. Obranou proti zmenkovému platobnému rozkazu sú námietky, podanie ktorých však nemá za následok zrušenie vydaného zmenkového platobného rozkazu, ale len zabránia, aby zmenkový platobný rozkaz nadobudol právoplatnosť. Prísnosť a nespornosť zmenkových záväzkov je vyjadrená v koncentračnej zásade zmenkového konania (§ 175 ods. 4 OSP), ktorá spočíva v tom, že odporca v námietkach, ktoré musia byť podané v zákonnej trojdňovej lehote od doručenia zmenkového platobného rozkazu a musia obsahovať odôvodnenie, musí uviesť všetko, čo proti zmenkovému platobnému rozkazu namieta s tým, že na žiadne ďalšie námietky už súd nebude môcť prihliadnúť bez ohľadu na ich opodstatnenosť. Týka sa to ako námietok procesných, tak námietok spochybňujúcich zmenku ako listinu, aj námietok kauzálnych. Odporca neskôr už nemôže účinne meniť alebo rozširovať okruh námietok ani ich odôvodnenie, môže iba navrhovať dôkazy na preukázanie riadne a včas uplatnených námietok, keďže znáša dôkazné bremeno na preukázanie oprávnenosti svojich námietok. Výnimkou z uvedeného pravidla nemôžu byť ani námietky uvedené až v dovolaní alebo v mimoriadnom dovolaní.

(rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 30. októbra 2014, sp. zn. 4 Co Zm 22/2013)

Z odôvodnenia:

V ustanovení § 175 OSP je zakotvená osobitná úprava štruktúry konania, podmienok konania a foriem rozhodovania. Ide o konanie skrátané, v ktorom možno uplatňovať len nároky zo zmenkových záväzkov, ktoré majú zvláštny nesporný, abstraktný a priamy charakter. Obranou proti zmenkovému platobnému rozkazu sú námietky, podanie ktorých však nemá za následok zrušenie vydaného zmenkového platobného rozkazu, ale len zabránia, aby zmenkový platobný rozkaz nadobudol právoplatnosť. Prísnosť a nespornosť zmenkových záväzkov je vyjadrená v koncentračnej zásade zmenkového konania (§ 175 ods. 4 OSP),